

ERIC HERMELIN 150 ÅR

För 150 år sedan, den 22 juni 1860, föddes Eric Hermelin på Renstad Gård i Östergötland.

Eric's föräldrar var Axel och Eugenia Hermelin, fadern fideikommissarie till Gripenberg och modern dotter till den mångspråkige missionären Peter Fjellstedt. Eric gick i skola i Jönköping, tog studenten i Stockholm och fortsatte studierna vid Uppsala universitet. Han tog ingen färdig examen och fick istället arrendera en av faderns gårdar. Vid 23 års ålder 1883 reste han till USA där han bl.a. tog värvning som soldat i arme'n. Efter ett par år återvände Eric till Europa och tog 1886 på nytt värvning som soldat denna gång i den brittiska arme'n. Hans regemente förflyttades till norra Indien. Det var där Eric började studera persiska. Efter avsked ur arme'n 1893 kom han åter till Europa men gav sig snart på väg till Jamaica ett par år. I början av 1896 var Eric tillbaka hos familjen men året därpå utvandrade han till Australien där han arbetade med bl.a. trädgårdsarbete i södra Australien och på ön Tasmanien. Först efter tio år var Eric åter i Sverige 1908.

Sedan uppsalatiden hade Eric ett avgörande problem, han var alkoholiserad. Han hade varit på olika alkoholkliniker och 1909 togs han in på S:t Lars hospital i Lund. Detta frihetsberövande av familjen och läkare måste ses som brutalt. Överläkaren vid S:t Lars Gustaf Elander skrev i ett intyg efter Eric's död att "En längre tids vård med fullständig avhållsamhet från alkoholhaltiga drycker var ofrånkomlig, och att det var av sådan anledning Friherre Hermelin blev intagen på S:t Lars sjukhus i Lund." I slutet av 20-talet hade Eric möjlighet att lämna S:t Lars men valde att stanna kvar. Eric avled där helt stilla vid 84 års ålder den 8 november 1944 och gravsattes i familjegraven på Gripenbergs Gård.

Persiska på nytt

Efter intagningen på S:t Lars började Eric snart att ägna sig åt språkstudier. I ett brev 1940 till min Mor Ewa, då gift med min Far Axel som var Eric's brorson, berättar Eric med egna ord hur han återupptog studierna av persiska 1915, vilket skulle leda till hans omfattande översättningsverksamhet. Då omständigheterna kring hur Eric började de persiska översättningarna har allmänt intresse har jag här gjort ett utdrag ur brevet. Det är intressant att läsa också för att se hur Eric skriver på sitt gammaldags och lärda sätt.

"Den 9 de Januari 1915 dog min Far. Den 19 de Januari 1915 skref Rabbinen i Malmö, Doktor Josef Wohlstein, på öfverläkaren, Professor Theodor Neranders bön, att han ville vara så god och komma hit och hjälpa mig med

min Hebreiska : "Gerna ! Dock, på ett villkor. Utan ersättning." SEN tog det fart. Jag hade hållit på i åratals förut, men utan framgång. Men redan i September 1915 kunde jag bevista Professor Hernalders föreläsning i Hebreiska. Och inte blott Hebreiskan. Jag hade inte tittat i en Persisk bok sen 1890. Men före utgången af året 1915 hade jag begynt att läsa Persiska på nytt. Och efter 25 års afbrott. Vet inte jag vet ingen det, att lika sannt som Ordet är: "Den dig föraktar, skall jag förbanna" lika sannt är hvad som står förut, i versen 3, kapitel 12 af Genesis: "Va avorka mevorkäka" ("Och jag skall välsigna den dig välsignar"). I fem och tjugo år - och så många dagar till, som ha förflutit sedan den 19 de Januari, 1940, har jag åtnjutit Rabbin Wohlstein's, och hans älskliga makas Doktorinnan Jenny Wohlsteins, och hela deras familjs beskydd och vänskap. Och huru mycket, som - alltjemnt menskligt totalt - måste skrivas på detta beskydds, denna vänskaps conto, af min öfversättnings resultat, det framgår bäst deraf, att jag ej, dessförinnan hade öfversatt en enda rad af Persiska."

Det var Wohlstein som gav Eric tillförsikt och inspiration att inleda sitt översättningsarbete som redan 1918 resulterade i den första tryckta översättningen från persiska, Sadi's Lustgården.

Persisk dikt

Den persiska sufiska dikten omfattade både poesi och prosa och utgjorde höjdpunkten i den persiska kulturens diktning. Diktarna föddes eller levde med några undantag mellan åren tusen och trettonhundra i Iran och Afghanistan. De skrev på persiska som var det litterära språket. Eric översatte nära tiotusen sidor i 30 böcker av sådana stora diktare som Sadi, Attar, Rumi, Sanai och Khaiyam. De var sufier och tillhörde en riktning inom Islam utan att utgöra någon sekt. Därtill var de alldeles för odogmatiska. Förutom det religiösa innehållet i den persiska dikten är den full av djup livsvisdom. För Eric var den Hebreiska Bibeln grunden och den sufiska dikten ett komplement i hans sökande efter sin Gud. Härvid vägledes han säkert av vad Rumi skriver i sitt mästerverk Mesnavi om Hjertat och i Eric's liv var säkert visdomsord ur Sadi's Lustgården om rosenbusken och ur

Khaiyam's Rubaiyat om att vara glad något Eric kände sig starkt berörd av.

*O vänner ! Trygghets-hvilostaden heter Hjertat ;
Derinom finnas springbrunnar och vattukällor.
Rosengårdar INOM rosengårdarne.
Vänd dig till Hjertat hän, och vandra vidare-
du nattens vandringsman !*

*När du af en rosenbuske åtnjutit lycka :
Så är det på sin plats, att du lider dess tagg.*

*Förlöm den dag som från dig svunnit har ;
Sörj ej öfver den dag som dig ej hunnit.
Gör ej det komna och förgångna till en grundval :
Var glad i detta nu ; och gif ej ditt lif för vinden.*

Uppmärksamhet

Under sin levnad fick Eric liten uppmärksamhet för sitt översättningsarbete. Störst framgång var när den finlandssvenska författaren Hagar Olsson skrev två essäer om Eric och de persiska diktarna i sin bok "Arbetare i natten" 1935. Han fick enstaka recensioner och det var bara ett fåtal författare och andra som köpte hans böcker. Eric bekostade själv tryckningen av de trettio persiska översättningarna och ett tiotal andra böcker. Han gav gratisexemplar till några kontakter för vidare förmedling till intresserade. Men Eric hade en envis tro på att hans verk och verksamhet inte skulle vara förgäves.

Efter Eric's död har han fått stor uppmärksamhet. I sin bok "Inblickar" 1968 skrev K.A. Svensson om Eric's översättningar. Det stora genombrottet kom 1976 när Per-Erik Lindahl gav ut biografien om Eric "Ångesthjulets svängningar" och Carl-Göran Ekerwald gav ut ett urval av Eric's texter i "Persiska antologin" som kom i tre upplagor i totalt tiotusen exemplar. Lindahl skrev två kompletterande biografier "Jag kan hvissla Beethovens sonater!" 1982 och "När man varit vagabond ... " 1985. År 1993 kom en nyutgåva av Khaiyams Rubaiyat utgiven av Ulf I Eriksson. Ekerwald gav 2007 ut en ny antologi "Persisk balsam". I anledning av Eric's 150-årsjubileum ger Ekerwald ut en nyutgåva av Eric's första persiska översättning, Sadi's Lustgården. I en yngre generation har konstnären Elisabeth Moritz (som här har bistått med fotona från ca 1940) arrangerat en uppskattad utställning med föredrag om Eric på S:t Lars hösten 2008 och Ashk Dahle'n som doktorerat i persiska språket har visat Eric stor uppskattning på sin hemsida och i föredrag. Hade Eric vetat om allt detta hade han säkert känt att hans verk och verksamhet inte varit förgäves.

För sitt översättningsarbete och sina olika intressen köpte Eric ett stort antal böcker som han hade i sitt arbetsrum, ett av de två rummen han disponerade på S:t Lars. Lindahl har gjort en genomgång av de böcker och

bokhandelsräkningar som finns bevarade. Många av böckerna köptes från utländska specialbokhandlare förutom de som köptes i Sverige. Med Gleerups Bokhandel i Lund hade Eric nära kontakt. I Eric's bibliotek fanns litteratur som direkt berörde hans översättningsarbete som språkvetenskap, lexikon, persisk och arabisk litteratur, religion och filosofi. Där fanns grekiska och latinska författare som kanske användes när Eric översatte verk av Swedenborg från latin. Eric hade också böcker om litteraturhistoria, svensk och utländsk skönlitteratur. Här fanns böcker i historia, samhällskunskap och biografier och Eric hade också böcker om geografi, matematik och naturvetenskap. Lindahl har beräknat att Eric inom dessa och andra områden hade omkring tvåtusen titlar vilket återspeglar bredden på Eric's intressen. Merparten av hans österländska samling inköptes från Eric's sterbhus av Lunds Universitetsbibliotek.

Eric satte största värde på besök av familjemedlemmar och andra vänner och han var en god brevskrivare. I min bokhylla har jag ärvda böcker som min Far och fastrar fick av Eric när de var på besök. Min Mor besökte också Eric och de hade från mitten av 30-talet en frekvent brevväxling. Själv har jag träffat Eric vid ett tillfälle, på hans 80-årsdag 1940, när jag som barn tillsammans med min Mor och Farmor Jane var på tvådagars besök i Lund.

Ett rikt liv

Många gånger har jag ställt mig frågan varför Eric inte blev godsägare på någon av faderns gårdar eller varför han med sin språkbegåvning inte gick den akademiska vägen och blev professor i något klassiskt språk. Varför valde han istället att ge sig ut i världen till USA, Indien, Jamaica och Australien under ofta mycket svåra omständigheter? Eric måste ha haft en stark frihetslängtan som gjorde att han levde detta liv. När han så blev intagen på S:t Lars ägnade han sig åt studier av olika språk, översatte texterna i fyrtio böcker och sökte sin Gud. Om han levde ett lyckligt eller olyckligt liv är svårt att säga. En

sak är jag dock säker på, Farbror Eric som han kallades i familjekretsen levde ett obändigt, starkt och rikt liv.

Johan Axelsson Hermelin
Eric's gudson